

ik heb hem toch ook heel behoorlijk te zien gekregen, en dat was niet eens in den winter, maar in de warme, zomersche Septembermaand, die we nu achter ons hebben. Zoo iets gebeurt natuurlijk altijd op een oogenblik, dat je aan geen otter denkt, ik pagaaide langzaam door het „Slingerslob” (als je daar op de gewone manier roeit, zien de dieren je per se eerder dan je ze zelf ziet, waar toch altijd al veel kans op is) en daar zwom hij vlak voor me over. Kop en schouders merkwaardig hoog boven water en even daarachter, als een stuk dat er eigenlijk niet bijhoort, het achterste deel van zijn rug. En volkomen geruischloos. Dat was de Wildernis.

G. BARENDRECHT.

IJMUIDEN.

HET strand langs den vasten wal van Holland is bijna overal zoo smal, dat reeds bij matige stormvloed de branding tegen den duinvoet slaat. Op sommige plaatsen doet de springvloed het zelfs zonder storm en het is geen wonder, dat daardoor het strand bij Noordwijk, Zandvoort of Castricum op geen stukken na zoo interessant is als dat van Voorne, Texel of Terschelling. Streken zooals die van Paal 11 op Voorne, Paal 23 op Texel of Paal 9 op Terschelling geven een ongeëvenaarde gelegenheid, om studie te maken van het leven aan het strand, van het ontstaan en vergaan van duinen, van de sprookjesachtige snelheid, waarmee een nieuw duinlandschap zich vormt en bevolkt raakt met de mooiste bloemen en aardigste-dieren.

De vlijtige bezoeker van die eilanden raakt wel eens in een stemming van geringschatting jegens de duinen en stranden van den vasten wal, vooral ook wanneer dat duin door onredelijke wateronttrekking van karakter is veranderd.

Zoo mogen wij er echter niet over oordeelen. Het groote duincomplex van Bergen en Schoorl met den tragischen hoek bij Kamp is nog altijd de belangstelling over waard. Bovendien komt ook de kunst de natuur te hulp. De Hondsbossche zeekering, de Delflandsche Hoofden geven prachtige gelegenheid voor studie en het grootste kunstwerk, de pieren van IJmuiden heeft zich een omgeving gevormd, die op zijn minst even onderhoudend is als de strand- en duinlandschappen van de eilanden. Nu de treinverbindingen Haarlem—IJmuiden en daarmede Amsterdam—IJmuiden zooveel beter zijn geworden, hebben wij alle reden, om weer eens opnieuw de aandacht te vestigen op het merkwaardig studieveld aan de monding van het Noordzeekanaal. De groote werken voor de nieuwe sluizen, het spuikanaal etc. zijn nog niet geheel afgelopen, maar toch kunnen wij binnenkort een rustiger stemming verwachten, ook bij de Noorderpier. Bij de Zuiderpier blijft voorloopig alles bij het oude en wij kunnen er rustig opnemen, wat de laatste zestig jaren daar tot stand hebben gebracht.

De groote pier reikt anderhalven kilometer van den duinvoet af in zee en heeft dus grooten invloed op het verloop van de vloedstrooming. Het onmiddellijk gevolg daarvan was de vorming van een breed strand. Wie van Zandvoort naar

IJmuiden loopt, ondervindt eerst, dat het strand zich langzamerhand een weinig versmalt, maar voorbij Duin-en-Kruidberg begint het zich vrij plotseling te verwijden. De invloed van de pier laat zich hier dus gevoelen tot op een afstand van eenige kilometers. De grootste strandbreedte ligt natuurlijk vlak bij de pier; het strand is daar zoo breed dat wij wel mogen spreken van een strandvlakte. Deze vlakte ziet er wel heel anders uit dan die bij paal 23 op Texel of bij paal 9 op Texel en paal 9 op Terschelling. En paal 11 op Voorne is weer heelemaal anders. De strandvlakte van IJmuiden ondervindt heel duidelijk den invloed van scheepvaart en visscherij, de aangespoelde voorwerpen dragen echt een bedrijvig karakter. 's Zomers draagt het badbedrijf ook het zijne er toe bij om dat strand een beetje rommelig te maken. Er is een overdaad aan kapotte manden, maar dat hindert niet zoo erg. Erger is het misschien, dat er geen gelijkwaardige strandstrooken

Sikkelduintjes op het breede strand bij IJmuiden.

Foto STRIJBS.

in de buurt zijn en dat daardoor zee en wind niet de noodige zaden ter beschikking hebben, om op dit zoo breede strand een vlugge duinvorming te bewerken.

Zand is er genoeg en ruimte ook. Bij een flinke wind zien we het zand in lange slingerslangen over de vlakte suizen. Achter elk schelpje, achter elke hindernis komt in de windschaduw een zandricheltje. Voor de hindernis graaft de teruggekaatste luchtstroom een kuil. Daar valt de hindernis in en het richeltje wordt nu even snel weggeblazen als het ontstaan was. Elders ontstaan de mooie zandribbeltjes, de kappelribbetjes, zonder dat er een hindernis bestond en weer elders vormen zich als het ware ribbels van hogere orde, de fraaie sikkelduintjes. Welnu, op de groote strandvlakte van IJmuiden krijgen wij bij gunstigen wind en het goede weer die sikkelduintjes even goed te zien en in even grooten getale als op den Noordvaarder van Terschelling of op de breede stranden van het onrustige Rottum. Soms neemt dat verschijnsel waarlijk grootsche afmetingen aan en het komt wel

voor dat de heele vlakte overdekt is met sikkelduintjes, die ook alweer heel merkwaardig groepsgewijs kunnen zijn gerangschikt. Het is wel heel goed, om te midden van die sikkelduintjes-kudden te vertoeven en zich een denkbeeld te vormen van de geweldige zandverplaatsing op zoo'n oogenblik. Die duintjes zijn natuurlijk niet bestendig, ze loopen met den wind mee en als de wind, wat dikwijls genoeg gebeurt, eens heelemaal omslaat, dan zijn ze meteen verdwenen.

Op de IJmuider vlakte vormen zich ook wel bestendiger duintjes, geheel volgens den natuurlijke regel. Zonder plantengroei kan geen duintje ontstaan. Onze voor- naamste duinvormer is het biestarwegras (*Triticum junceum*). Het is na verwant aan Kweek (*Triticum repens*) en heeft dezelfde hebbelijkheid, om snel en veel

De groote strandvlakte aan de Zuiderpier van IJmuiden. Foto STRIJOS.

ondergrondse uitloopers te maken. Ik heb er altijd plezier in, om vooral in Mei en Juni uit te zien naar kiemplantjes van dat tarwegras op onze stranden. Ze steken hun groene spriet nauwelijks boven het zand, of ze gaan al uitloopers vormen en die groeien zoo snel en dicht, dat zij er werkelijk in slagen het zand te binden. Dit gras is bestand tegen zeewater, het vreest het zout niet. Waar biestarwegras groeit, zou helm niet kunnen groeien, dat komt pas later als het heuveltje met en door het biestarwegras hooger is gegroeid. De zaden of liever de vruchtjes van het biestarwegras worden verspreid zoowel door het water als door den wind. Ik zou wel eens willen weten, waar het eerste biestarwegras-vruchtje op het IJmuider strand vandaan is gekomen. Maar ze zijn er, al groeien

de planten niet zoo weelderig en overvloedig als bij paal 9 op Terschelling. Later hoop ik u van dat strand nog meer te vertellen, eerst — want dit is een inleiding — moeten we nog even zien naar de pier.

Ongetwijfeld wekt de pier meer belangstelling dan het strand en het is in iederen tijd van het jaar een groot genot, om te wandelen naar het eindpunt, tenminste wanneer de golfslag niet gevaarlijk is. Soms is het op de pier druk van hengelaars en dan krijgen we in het voorbijgaan een kijkje op pietermannen en poonen, koolvischjes en jonge kabeljauwen en wat er al meer onttrokken wordt aan de schoot der wateren. Maar eindelijk bereiken we het eindpunt zelf en nu ligt het maar aan de beroemde twee omstandigheden van geduld en geluk

Scholekster op de betonstorting aan de Zuiderpier van IJmuiden.

Foto STRIJOS.

of we zeehonden of bruinvisschen te zien krijgen of een tuimelaar die in de vreugde zijns harten heelemaal buiten het water springt. Langs de golven starend vinden we her en der en overal kleine groepjes van vogels, die daar rondzwemmen. Meeuwen van allerlei soort, maar al naar den tijd van het jaar nog allerlei andere dieren: alken en zeekoeten, zwarte zee-eenden en andere eenden, futen van verschillende soorten, dikwijls genoeg ook een Jan van Gent of de een of andere duiker. Met een goeden kijker kunnen we van onze standplaats nog wel weer een halve kilometer in zee kijken en dat maakt de kans om wat te zien natuurlijk nog veel grooter. In den trektijd — dat is het grootste deel van het jaar — vliegen hoog en laag allerlei troepjes over en sommige daarvan

hebben we ook al ontmoet op onze tocht langs de pier zelf, want die trekvogels hebben hun eigen opvattingen van stranden, pieren en zee.

Een derde reeks van waarnemingen doen we aan en om de betonblokken van de bestorting langs de buitenzij en de steenen van het binnenhoofd. Het begaan van die betonblokken is niet zonder gevaar en je moet er niet op je eentje aan beginnen, maar het is de moeite waard om daar de zeesterren bezig te zien en de zeeanemonen en al de levende dieren, waarvan we de leeg schelpen op het zandige strand vinden. Soms ontmoeten we er de steenloopers, de rotspiepertjes, de scholekster, die er komen kijken naar hun zienswijze. We moeten in het komende jaar elkander van deze dingen eens flink wat vertellen en zooveel mogelijk vastleggen in dagboeken, foto's en teekeningen. Het is wel de moeite waard, hieraan te beginnen, want we hebben hier zoo al geen natuurmonument, dan toch een landschap dat kans heeft op bestendigheid. JAC. P. THJSSE.

HET BRAAMSLUIPERTJE.

IN het Journal für Ornithologie van Januari 1930 vinden wij een kort artikel van den bekenden ornitholoog H. Frhr. Geyr von Schweppenburg over den trek van ons braamsluipertje of molenaar-tje. Hij tracht een verklaring ervoor te vinden, dat deze zangvogel op den trek buitengewoon veel wordt aangetroffen op het eilandje Fair Isle, bekend door de onderzoekingen van Eagle Clarke. Geyr beschouwt de molenaar-tjes van Fair Isle niet als verdwaalde of hun doel voorbijgeschoten vogels, maar als trekkers die over dat eiland normaal naar Scandinavië reizen.

Nu bestaat er een hypothese, dat de trekweg ook meteen het terrein aangeeft, waarlangs de vogelsoort zich mettertijd uitgebreid heeft, hetzij na den ijstijd hetzij reeds eerder. Maar nu stuit Geyr op de moeilijkheid, dat het braamsluipertje in het geheel niet in Schotland broedt en slechts zelden in Engeland. De uitbreidingsroute kan volgens hem dus niet over Engeland, Schotland, West Europa geleid hebben en de trekweg over Fair Isle zou dus beschouwd moeten worden als een nieuwe weg, onafhankelijk van vroegere traditie. Het is altijd een lust, de scherpzinnige betoogen van Geyr von Schweppenburg te lezen en alles wat deze bekwame en ervaren ornitholoog in het midden brengt is stellig overdenking waard.

Nu past het ook in zijn redeneering, dat de braamsluiper in Nederland een zeldzame broedvogel moet zijn en hij haalt daarvoor het getuigenis aan van onzen Snouckaert van Schauburg. Nu schijnt Snouckaert het in ons land nog al ongelukkig getroffen te hebben. In negen jaren tijds zag hij in Lisse slechts één paartje van de braamsluiper, kreeg tweemaal een dood vogeltje uit gevangenschap en zag in Aug. 1905 nog een paar op Lunenburg bij Neerlangbroek. Op Texel heette de braamsluiper veel voor te komen, maar zijn begeleider kon Snouckaert niet anders dan gewone grasmusschen vertoonen.

Hoe zit dit nu eigenlijk? Willen onze lezers eens helpen en letten op die